

חלק ראשון

ראס-סודר ומרחב שלמה

לפני המלחמה

מלחמת יום הכיפורים פרצה בשעה שגדוד 890 סיים אימון מרוכז ברמת הגולן והתכונן לבצע תעסוקה מבצעית ברצועת עזה. שתי פלוגות נמצאו מחוץ לגדוד – האחת בקורס מ"כים [מפקדי כיתות] והשנייה בטירונות. פלוגת קורס המ"כים, פלוגה א של איליוב, התפזרה בתום המלחמה ובוגריה חזרו לגדוד למלא את מקום המפקדים שנפלו או שנפצעו. פלוגת הטירונים הצטרפה לגדוד רק בתום השלב הבסיסי של אימוניה – חודשים אחדים לאחר המלחמה. ערב המלחמה היו אפוא בגדוד, מלבד פלוגת המפקדה הקבועה, חמש פלוגות: (1) פלוגה ה (הרב"טים), בפיקודו של אלי שורק, הפלוגה המסייעת שחייליה כולם בוגרי קורס מכ"ים ובה מחלקות חבלה, מרגמות, מקלעים כבדים ותול"רים [תותחים ללא רתע]; (2) פלוגה ב (גיוס נובמבר 1972) בפיקודו של יקי לוי ז"ל, היתה בשלבי סיום של מסלול ההכשרה ועמדה לעבור סדרת הכנה ולצאת לקורס מכ"ים; (3) פלוגה ג (גיוס פברואר 1973) בפיקודו של אהרון מרגל ז"ל; (4) פלוגה ו (גיוס פברואר 1973) בפיקודו של דני גונן; (5) פלוגה ד (גיוס מאי 1973) בפיקודו של מנו בנישו ז"ל, שעדיין לא עברה קורס צניחה ולא השלימה את מסלול אימון הלוחם.

כאמור, לפני יום הכיפורים תשל"ד תוכנן גדוד 890 לבצע

תעסוקה מבצעית ברצועת עזה. פלוגה ג הגיעה כבר לרצועה, אולם התכנית של שאר הפלוגות שונתה. הן נועדו לערוך תרגיל, שכלל הצגת אש, לאנשי הסגל הדיפלומטי ולנספחים צבאיים, כדי להראות את יכולות צה"ל ולהעביר מסר של הרתעה. רק לאחר מכן אמורות היו הפלוגות להצטרף לביצוע התעסוקה. ביום שישי, 5 באוקטובר, בשעה 10 בבוקר, ערב יום הכיפורים, נערכה ישיבת מטה הגדוד מול מטה החטיבה לקראת התרגיל שאמור היה להיערך לאחר הצום, בימים ראשון ושני. איש לא שיער שלמחרת ייטרפו כל הקלפים ומדינת ישראל תהיה במציאות שונה לחלוטין. מספר המג"ד, איציק מרדכי:

בעיצומה של הישיבה התחילו להגיע טלפונים בהולים על כוננות וביטול חופשות. המח"ט עוזי יאירי נקרא בדחיפות למטה הכללי. התחלתי לברר מה קורה, ובאג"ם [אגף מטה] החטיבה סיפרו לי על כוננות ברמת הגולן, על חטיבה 7 שהועלתה לשם ועל תגבורים בשארם א-שייח'. רוח הדברים היתה שלא צפוי להתרחש משהו יוצא דופן, אבל יש להיות מוכנים לאפשרות שהמצרים או הסורים 'יעשו משהו' ואנחנו נצטרך להגיב.¹

מפקדת החטיבה הורתה לעצור את החופשות. לפיכך, בוטלה יציאתה המתוכננת של פלוגה ב לחופשה, אך אלה שכבר יצאו לחופשה עדיין לא נקראו לחזור. בצהריים החליט המג"ד להישאר במהלך הצום במחנה הגדוד ולהזעיק את הקצינים שנמצאו בחופשה. סגנו, זאביק דרורי, הגיע וכן מספר קצינים מקורסים

1 איציק מרדכי, טיוטה לזיכרונות, פרק מלחמת יום הכיפורים, עמ' 7.

ומיחידות אחרות, שהגיעו אף הם למחנה הגדוד. ביום שישי אחר הצהריים הוטסה פלוגה ד למרחב שלמה, כדי לאבטח את מתקני הדלק באבו־רודס. בשבת בבוקר, בין השעות תשע לעשר, החלה הזעקת כל חיילי הגדוד ובשעות אחר הצהריים המוקדמות היה הגדוד מרוכז בבית־ליד, למעט פלוגה ד ששהתה במרחב שלמה ופלוגה ג שנמצאה, כאמור, בעזה.

במהלך הלילה שבין שישי לשבת זומן המג"ד לדיון שאמור היה להיערך למחרת במפקדת החטיבה בתל־נוף. בדיון נבחנו משימות שונות שאפשר ותוטלנה על החטיבה: תגבור החרמון, פעולה בעומק סוריה ואף אפשרות שהמשימה שתוטל תהיה הרחק משם, באזור אסואן שבמצרים. אפשרות נוספת שהוצגה היתה לצנוח באזור סכר אסואן ולהשתלט עליו כדי לפגוע בו – אם המצרים יבצעו פעולה הדורשת מענה הולם. כל הרעיונות האלה צמחו על רקע האופן בו ראה צה"ל את חטיבת הצנחנים הסדירה 35 – קודם לכל עוצבה למבצעים מיוחדים ולא רק חטיבת חיל רגלים רגילה.

כמה דקות לפני השעה שתיים בצהריים – בעוד הרעיונות השונים נבחנים – נשמעה אזעקה בבסיס תל־נוף. הפנטומים מבסיס חיל האוויר הסמוך החלו להמריא בזה אחר זה ברעש מחריש אוזניים, ואחרי מספר שיחות טלפון הובהר שהמצרים והסורים פתחו במלחמה לאורך כל התעלה וברמת הגולן.

בשבת אחר הצהריים אורגן כוח בפיקודם של שמוליק ארד, סגן מפקד הגדוד היוצא, וסגנו רוני שמואל. הכוח, שהורכב מפלוגה ו של דני גונן ומפלוגה מקבילה מגדוד 202, הוטס לסיני. בהמשך המלחמה צורף "כוח שמוליק" (ראו להלן) לחטיבת הטנקים 14. במשך הערב התקבלו ידיעות סותרות על כך שהגדוד יעלה לגולן או ירד לסיני – לרפידיים או לבלוזה. נשלפו מפות של האזורים השונים ומאוחר יותר הן הוחזרו לטובת מפות אחרות. לאחר שהתקבלו האישורים

הדרושים, נפתחו מחסני החירום והוצאו מהם השלמות תחמושת וציוד מיוחד. פלוגה ג נשארה לפי שעה בעזה ולא היה ברור האם תצטרף לגדוד ומתי.

ראס-סודר

הלילה הראשון של המלחמה עבר על הגדוד בהמשך התארגנות ובקליטה של עשרות קצינים שהגיעו ממקומות שונים: קצינים סדירים - מדריכים וחניכים בקורסים או כאלה ששירתו ביחידות שאינן לוחמות - וקציני מילואים שהשתחררו לאחרונה או שבו מחוץ-לארץ ועדיין לא שובצו ליחידות. התגלגלו שמועות משמועות שונות על האירועים בשתי החזיתות, הצפונית והדרומית, והכול תהו בדבר המשימות הצפויות לגדוד.

בבוקר יום ראשון, 7 באוקטובר, החלה להתברר תמונת המצב בחזית הדרום, אף כי היו בה עוד נעלמים רבים. המצרים צלחו את התעלה ואחת האפשרויות שעמדו לפניהם היתה לפנות דרומה ולהתקדם לאורך חוף מפרץ סואץ לעבר מתקני הנפט באבו-רודס. חטיבת השריון 401 שהיתה אחראית על הגזרה הדרומית של התעלה היתה עסוקה בבלימת התקדמותם של המצרים אל מצרי הגידי והמיתלה. המעוז ראס-מסלה פונה במוצאי שבת. הנקודה הראשונה בנתיב ההתקדמות המשוער של המצרים, בה היו נתקלים בכוח ישראלי, היתה ראס-סודר, שהוחזקה על ידי כוח קטן במסגרת התעסוקה המבצעית, והיה בה בסיס מכ"ם וסירות ברטראם של חיל הים. לקראת הצהריים ביקש פיקוד הדרום מאג"ם-מבצעים לקבל תחת פיקודו את חטיבה 35 כדי לסתום את הפרצה ולחסום את ציר ההתקדמות המצרית אל מרחב שלמה.

בקשת הפיקוד נענתה בחיוב, ובשעות הצהריים ב-7 באוקטובר

התכנסה החטיבה במהירות בשדה דב ובתל-נוף, בלי שתדע דבר על משימתה הצפויה, על המצב לאשורו בחזית או על יעד הטיסה. בגלל המצב האווירי, שלא היה ברור, נקבעו שני יעדי נחיתה אפשריים – רפידיים וראס-סודר. מפקדת החטיבה, היחידות החטיבתיות, גדוד בית הספר למ"כים 450 וגדוד 890 נועדו לנחות בראס-סודר וגדוד 202 ברפידיים.

לקראת הצהריים קיבל אפוא הגדוד פקודה לנוע באוטובוסים ולהגיע לשדה דב, כדי להמריא משם לראס-סודר שבסיני. חלק מהציוד עלה עם החיילים למטוסים, ושאר הציוד הגיע כעבור יומיים בשיירה שנסעה לאורך חופי סיני. המג"ד, סא"ל מרדכי נזכר כיצד ישב:

עם אוזניות בתא הטייס ואני שומע ברשת הקשר דיווחים על מטוסים שנפגעו והופלו, את הטייסים המנסים לחלץ נפגעים, ואת הקריאות לעזרה מהמעוזים בתעלה וממקומות אחרים. התחושה היתה מאוד קשה [...] זה נשמע רע מאוד. זה לא משהו שחשבנו שייתכן.²

בעיצומה של ההטסה הוכרז שדה התעופה בראס-סודר כ"שדה אדום". הנחיתות הופסקו והמטוסים שנותרו באוויר הופנו לרפידיים ולאבו-רודס. בגמר ההטסה נמצא הגדוד מפוזר כך: (1) חפ"ק [חבורת פיקוד קדמית] הגדוד, פלוגה ה, פחות מחלקת התול"ר, והקצינים שנספחו לגדוד נחתו בראס-סודר; (2) פלוגה ב נחתה באבו-רודס, לשם הגיעה יומיים קודם לכן גם פלוגה ד; (3) הסמג"ד ועמו חלק ממטה הגדוד ומפלוגת המפקדה (החובשים והקשרים)

2 שם, עמ' 11-12.

וכן פלוגה א נחתו ברפידים; (4) פלוגה ג עדיין לא עזבה את עזה; (5) פלוגת המפקדה ומחלקת התול"ר מפלוגה ה נמצאו בשיירה שעשתה את דרכה לראס־סודר סביב חצי האי סיני – ריכוז הגדוד מפיזור זה נמשך כשבוע.

עם הנחיתה בראס־סודר ציפה מטה הגדוד שימתינו לו על המסלול עם משימה, מפות, הוראות קשר והנחיות נוספות – איש לא חיכה. מספר המג"ד:

היתה שם איזו חוליה שהנחיתה את המטוס. אני שואל אותם: אתם צריכים אותנו? אתם יודעים מה קורה? שום דבר. אתם יודעים שצריכים להגיע עוד מטוסים? לא יודעים כלום. חיכינו איזה רבע שעה, ולשמחתי הרבה הגיע איזשהו נורד [מטוס תובלה]. נחת הנורד והגיעה מפקדת החטיבה [...] שואלים אותנו: מה עושים? מחכים איזו חצי שעה, ואף אחד לא יודע מה עושים.

המח"ט, עוזי יאירי, לא ידע יותר מהמג"ד:

כשהגעתי לראס־סודר, לא ידעתי לשם מה אני מגיע לשם, מה המשימה שלי, מה הן הוראות הקשר, מפת קוד. שום דבר. פשוט נחתנו. אמרו לי: כשתגיע לשם, יסבירו לך מה צריך לעשות. הכוונה היתה [...] ליצור איזשהו מתחם הגנה מינימאלי כלפי צפון. פגש אותי [משה] ספקטור, מפקד יחידה 424 [שקד], שנמצא שם עם שני טנקים, חיילי נח"ל וחיל הים, וחלק מהיחידה שלו. גיליתי שם טלפון. התקשרתי לפיקוד [דרום] והסבירו לי שהמשימה להגן בראס־סודר כלפי צפון. אותו לילה ולמחרת הגיעו עוד כמה טנקים. באותו לילה התחלנו להתבצר בראס־סודר עצמה.

לגדוד נאמר להתארגן להגנה במקום כדי לקדם את פני חטיבה 1 מדיוויזיה 6 המצרית שנמצאה, לכאורה, בדרכה לכבוש את ראס-סודר ובהמשך את מאגרי הנפט. עוד נמסר כי כוחות קומנדו מצרי נחתו במרחב שלמה ומתנהלים קרבות מולם. חטיבה 35 היתה כוח פיקודי והשאלה, שאינה פשוטה, היתה איך יוכלו חפ"ק חטיבה עם שני גדודים מוקטנים - גדוד 890 וגדוד 450 בפיקוד סא"ל מולה שחם - לעצור כוח משוריין בשטח חולי, פתוח ופרוץ?

חפ"ק פיקוד הדרום בדבלה היה עסוק ב-7 באוקטובר בערב בהתייעצות עם הרמטכ"ל לקראת התקפת הנגד שנקבעה למחרת, 8 באוקטובר. כאשר הסתיימה ההתייעצות החלו להגיע ידיעות על תנועות מצריות לכיוון דרום ורק אז נפנה הפיקוד לדאוג לגזרת ראס-סודר. כמה בזוקאים [מפעילי מטול רקטות מסוג "בזוקה"] נלקחו מפלוגה א של איליוב ברפידים והוטסו במסוק לראס-סודר כדי שיוצבו כצייד טנקים על הציר המגיע מעיון-מוסה. אלוף הפיקוד שמואל גונן (גורודיש) בעצמו, ערב התקפת נגד פיקודית שלא נעשו כל הכנות לקראתה, הקדיש באותו לילה זמן רב ותדרך באלחוט את מח"ט 35 כיצד להציב את צייד הטנקים ששלח לו במסוק מרפידים.³ הבזוקאים נשלחו בסופו של דבר להתמקם לצדי הכביש, כארבעה קילומטרים מצפון לראס-סודר. הבעיה שהטרידה יותר מכל את החטיבה היתה כיצד לחלץ אותם - אם וכאשר ייצרו מגע עם הטנקים המצריים המתקדמים. שאר הגדוד, שהתמקם על גגות הבתים של ראס-סודר, אלתר אמצעים נגד טנקים ותרגל טכניקות של התמודדות עם השריון המצרי - כאשר זה יתקרב.

3 יומן המבצעים של פיקוד הדרום, רישומים בין 7 באוקטובר, שעה 2330 ובין 8 באוקטובר שעה 0130.

מימין לשמאל: איציק מרדכי, אמנון ליפקין־שחק, גיל דוד

למחרת בבוקר התברר שהטנקים המצריים נשארו בעיון־מוסה ולא התקדמו, ואפשר היה להחזיר את צייד הטנקים לראס־סודר. ב־8 באוקטובר לא התנהלו קרבות בגזרת ראס־סודר, והגדוד עסק בעיקר באיסוף פזוריו. פלוגה ב, שנחתה בערב הקודם באבו־רודס, הוסעה משם בבוקר לראס־סודר. בהמשך היום הגיעה שיירת דרגי המנהלה ועמה התול"רים והמרגמות, ומאוחר יותר באותו יום הצטרפה לגדוד גם פלוגה ג מעזה.

המצרים מתקדמים מעיון־מוסה דרומה

בלילה הבא, בין 8 באוקטובר ובין 9 בו, החליט המח"ט שעם אור ראשון ייצאו כוחות ניידים צפונה, לכיוון עיון־מוסה, כדי לבדוק עד היכן הגיעו המצרים וכיצד הם ערוכים. כוח אחד פעל בפיקודו

של נחמיה תמרי וכוח שני, שהורכב מג'יפי סיור ותול"ר, פעל תחת פיקודו של מ"פ ה, אלי שורק. אלי החל לנוע עם שחר והגיע, מבלי שעברו עליו אירועים מיוחדים, עד לחורשות הדקלים שליד עיון-מוסה. בעוד הוא ואנשיו צופים על מטוסי חיל האוויר התוקפים את הכוח המצרי בעיון מוסה, נפל פגז בקרבת אחד הג'יפים ואלי דיווח לחטיבה שיורים עליו. אמנון ליפקין-שחק, הסמח"ט, הורה לו לסגת, אם האויב מתקדם לעברו, ולשמור על מרחק של שלושה עד ארבעה קילומטרים מהטנקים. אלי נסוג, המתין, וכאשר התברר לו שהמצרים אינם נעים בעקבותיו שב צפונה עם שני ג'יפים, בעוד השאר ממתנים במקומם. בשעות אחר הצהריים הוא נתקל מטווח קצר בכוח מצרי שמנה 14 עד 15 טנקים שפתחו עליו באש תותחים ומקלעים. אלי שורק נסוג במהירות והצטרף אל שאר הג'יפים שהמתינו לו בציר זאבה. הוא הורה לנוע עוד קילומטר דרומה, והמתין לראות אם המצרים ממשיכים להתקדם בעקבותיו.

בינתיים, קלטה מפקדת החטיבה בראס-סודר טנקים מכל הבא ליד וארגנה כוח שמנה 18 טנקים משלושה סוגים: שרמן, טיראן [טי-55] ומג"ח [פטון אם-48]. הסמח"ט, אמנון ליפקין, שניהל באותו יום את הלחימה בהעדרו של עוזי יאירי שטס לבלוזה (ראו להלן), התכוון להציב את הטנקים בעישרון, כ-13 קילומטרים מצפון לראס-סודר, ולחסום שם את התקדמות המצרים. הוא הורה אפוא לאלי שורק לסגת עד לעישרון. אלי נסוג, תוך שהוא יורה לעבר המצרים בתקווה למשוך אותם אחריו לתוך המארב שהכינו הטנקים בעישרון. לאחר שפגש את הטנקים, הציב את התול"רים באגף המזרחי שלהם כדי לאבטח אותן.

הכוח המצרי עצר כמה קילומטרים לפני הטנקים ושלח סיור שהגיע עד למרחק 500 מטרים מהם ואז סב על עקביו וחזר צפונה. המצרים חידשו את התקדמותם. כתגובה, הורה מפקד פלוגת

הטנקים שניצב לצידו של אלי לפתוח באש על הטנקים המצריים. הטווח היה גדול ולא נצפו פגיעות, הטנקים המצריים השיבו אש, מרגמות וארטילריה הצטרפו משני הצדדים – כל זה ללא פגיעות וללא תוצאות. חילופי האש נפסקו עם חשכה והכוח של אלי שורק נשאר בלילה באזור עישרון לאבטח את הטנקים.

אלי שורק ואנשיו נשארו באזור ראס־סודר וצפונה משם עד 15 באוקטובר. לקראת בוקר 10 באוקטובר הורה הסמח"ט לאלי לנוע צפונה ולבדוק עד היכן הגיעו המצרים ומה מעשיהם. הוא יצא עם שני ג'יפ סיור וג'יפ תול"ר ובסביבות השעה שש בבוקר זיהה מטווח קצר חניון מצרי שנראה נטוש או שקוע בתרדמה עמוקה. בעוד הוא מתכונן לירות פגז תול"ר אל החניון ולבחון את התגובה שמע בקשר את מפקד פלוגת הטנקים מאשר למטוסים לתקוף את החניון. תוך זמן קצר הותקפו הג'יפים על ידי המטוסים ולמזלם נחלצו בפגיעות קלות בלבד ובלי נפגעים.

ג'יפ של פלוגה ה ליד טנק טירן מצפון לראס סודר

הג'יפים של פלוגה ה בחילופי אש מצפון לראס סודר

למחרת, 11 באוקטובר, פרסו אלי שורק וחייליו מארב חסר תוצאות בציר בהלה, במקום בו נתקל בקומנדו מצרי לפני-כן כוח של בסיס הטירונים החטיבתי בפיקוד אסף וילין (חפץ), שהגיע מצפון. איש לא בא והמארב הסתיים ללא תוצאות. ביום שיש, 12 באוקטובר, חזר אלי לעישרון לאבטח את הטנקים ולמחרת, שבת, ליווה כלי רכב של חיל האוויר צפונה לעבר הציר המוביל למיתלה. במוצאי שבת חזר לראס-סודר, שם תוגבר בעוד עשרים איש מפלוגתו, פלוגה ה, אנשי מחלקות המק"ך [מקלע כבד] והחבלה. מתגבורת זאת אורגנו שני צוותי סיור רגליים - האחד בפיקוד נחמיה תמרי והשני בפיקוד אלי - שיצאו לבדוק את אזור עיון-מוסה ולא מצאו בו דבר.

ביום ראשון, 14 באוקטובר, ביצעו אלי ואנשיו תצפיות על ציר עיזבון, הכביש המוביל מראס-סודר למיתלה, ובלילה הניחו בו מארבים. למחרת, 15 באוקטובר בבוקר, הגיע כוח מחליף מיחידה אחרת והם חזרו לראס-סודר. מיד עם הגיעם נאמר להם לחזור לציר

עוזבון, שם נתקל הכוח המחליף במארב מצרי, ולבדוק את המתרחש. אלי חזר צפונה עם הג'פים ונחמיה תמרי הגיע עם שלושה זחל"מים [רכב] זחלי למחצה] ועליהם אנשי מחלקות החבלה והמק"ך. עוזי יאירי הצטרף אליהם והזעיק לאזור את הטנקים. התפתח קרב, בו נהרג אהרון יפתחי ונפצע מפקד מחלקת המקלעים. בסוף הקרב ועם הופעת הטנקים בשטח, נסוגו המצרים מערבה. לאחר סיום הקרב חזר אלי שורק עם אנשי פלוגתו לראס-סודר, משם המשיך דרומה וחבר לגדוד במתחם אבו-זנימה.

פינוי ראס-סודר

בעקבות התקפת הנגד הכושלת של פיקוד הדרום ב-8 באוקטובר, שררה בפיקוד אווירה פסימית שבאה לידי ביטוי, בין השאר, בדאגה גוברת לגורלו של החוף המזרחי של מפרץ סואץ ולמתקני הנפט שבו ואף לגורלה של שארם א-שייח' אם ינסו המצרים לפרוץ מראש הגשר שלהם ממזרח לתעלה ולנוע דרומה. ב-9 באוקטובר החליט הרמטכ"ל להפריד את מרחב שלמה (מרש"ל) מפיקוד הדרום ולהקים בו פיקוד נפרד ובראשו אלוף (מיל') ישעיהו גביש, שמונה לו סגן, מח"ט 35 הקודם, לוי חופש. חטיבה 35 הוכפפה לפיקוד החדש. באותו בוקר, קודם שבוצעו השינויים, נקרא עוזי יאירי לחפ"ק פיקוד הדרום בדבלה, ומשם טס לבלוזה לקבל משימה: כיבוש השרטון המוביל אל מעוז בודפסט. הכוח שיועד למשימה היה גדוד 890, שיוטס לשם כך מראס-סודר. לקראת הצהריים קיבל הגדוד התראה להתכונן להטסה לקראת משימה שלא פורטה, אולם לאחר שהשלים את התכנון בבלוזה נאמר ליאירי שגדוד 890 לא יגיע ובמקומו הוקצה למשימה גדוד צנחנים מילואים בפיקודו של יוסי יפה. "כאשר חזרתי לראס-סודר", סיפר יאירי, "התברר לי שניתנו

פקודות לנטישת המקום". על שהתרחש בראס־סודר בשעות אחר הצהריים סיפר איציק מרדכי:

נחת שם האלוף גביש [...] עם לוי חופש, וציירו לנו תמונה שחורה [...] שהמצב קטסטרופאלי ויש כוח מצרי עצום שמתכוון לרדת למטה, שהם מתכוונים להגיע למרחב שלמה [...] ונתנו לנו פקודה לעזוב מיד את המקום. הם כינסו באותה הזדמנות גם את מפקד חיל הים והמודיעין במקום, ואמרו: להשמיד את הכול, להשאיר פה חפ"ק קטן, וכל השאר - אחורה. הסברנו שהאויב עוד רחוק, אין מגע, חיל האוויר ביצע אמנעה וכו' - לא בא בחשבון. כולם מתחילים לעזוב.

כל שעות אחר הצהריים שררה אי־בהירות בשאלת פינויה או אי־פינויה של ראס־סודר. ההוראות השתנו בתכיפות רבה והחיילים נעו פעמים אחדות בין האוטובוסים, שהגיעו לצורך הפינוי והמתינו במקום ובין גגות הבתים. הם השקיפו על הטנקים שנעו צפונה לחבור אל הכוח של אלי בדרך לעיון מוסה, וניסו לגלות תמרות עשן או סימנים אחרים לקרב המתחולל מצפון - אך לשווא.

בעוד הגדוד נע בין הגגות לאוטובוסים וחוזר חלילה, נראה הבסיס הסמוך של חיל הים עולה באש. לאנשים שיצאו לברר מה קורה שם הסבירו חיילי חיל הים כי הם קיבלו פקודה לשרוף את כל החומר הכתוב ואת המבנה "כי המצרים בדרך אלינו". "חזרנו לעמדות", סיפר איציק, "כשאני חושב על הבלגאן הגדול וחוסר התיאום בין הכוחות באזור. מי אחראי על מי, מי המפקד בשטח ומי נותן הוראות". בלילה, חזר לוי חופש במסוק עם פקודה לחטיבה לנוע דרומה. גדוד 450 ירד ראשון, עוד בשעות הלילה, וגדוד 890 יחד עם פלוגת הרפואה החטיבתית שצורפה אליו, עזב את ראס־סודר

למחרת, 10 באוקטובר, בצהריים. הגדוד עצר לשהיית לילה בפתחת ראס־מלעב, ובמהלך הלילה הגיעו ידיעות על אפשרות שהמצרים נחתו מן הים באזור. מחלקת הקצינים המסופחים בפיקודו של איציק מצא נשלחה לערוך סיור בחוף ולא מצאה דבר. התברר, כי את המהומה חולל כלי שיט של חיל הים.

ביום חמישי, 11 באוקטובר, המשיך הגדוד בתנועתו דרומה והצטרף אל גדוד 450 במתחם הגנה שהוקם משני צידי הציר בהרים שמעל מכרות המנגן הנטושים באבו־זנימה והגן על אזור אבו־רודס שמדרום, על מתקני הנפט שבו. הגדוד נשאר במתחם עד שחר 16 באוקטובר. הפלוגות התחפרו כמיטב יכולתן, והגדוד תוגבר באמצעים נגד טנקים – טילי לאו – שהגיעו עם המטוסים הראשונים של הרכבת האווירית האמריקאית. צורפו אליו גם כמה תותחים נגד טנקים עם צוותים של חיילי מילואים. הזמן עבר בתנועה עם הצל המשתנה בעקבות מסלול השמש, בקיטורים על כך שהגדוד "מפסיד את המלחמה" ובספקולציות על המתרחש בחזיתות. לאיש לא היה מושג מה קורה בהן וגם שידורי הרדיו, אם נקלטו, לא תרמו להבהרת התמונה.

ביום שני, 15 באוקטובר, התקבצו לאבו־זנימה חלק מפזורי הגדוד. לקראת הצהריים הגיע אלי שורק עם חיילי פלוגה ה שלחמו מצפון לראס־סודר, ואחריו הגיע סגן מפקד הגדוד, דרורי, שהיה מנותק מהגדוד מאז ההטסה לסיני ב-7 בחודש. דרורי המריא במטוס האחרון ועמו התאג"ד [תחנת איסוף גדודית – למעשה, מחלקת הרפואה הגדודית], מחלקת הקשר ועוד כמה מחיילי פלוגת המפקדה. הם נחתו ברפידיים יחד עם פלוגה א. מכיוון שבימים הבאים הצירים לראס־סודר היו חסומים ודרורי חשש להפסיד את המלחמה, הוא החליט לנוע למיתלה ולהצטרף שם לגדוד 202 שתגבר את הגזרה. הוא נשאר במיתלה שבוע, וביצע עם פלוגה א

של איליוב מספר סיורים אלימים לעבר המצרים. לאחר הקרב ב־14 באוקטובר, בו נבלמה התקדמות המצרים לעבר ציר יורה נפתחו הצירים לראס־סודר ודרורי, יחד עם החובשים והקשרים, נסע דרומה והצטרף לגדוד.

אחר הצהריים נחת באבו זנימה מסוק ובו לוי חופש שהודיע למג"ד שבלילה יוחלף הגדוד במתחם על ידי כוח אחר, הצפוי להגיע, ועם שחר על גדוד 890 להיות מוכן לנוע למשימה חדשה, שלא פורטה. השמחה על העזיבה הצפויה של המתחם השומם היתה רבה, ובאופן ספונטאני התארגן ערב שירה בציבור ליד מדורה. בלילה הגיע גדוד 908 של הנח"ל בפיקודו של נפתלי שגיא, ולאחר חפיפה קצרה מאוד קיבל את העמדות ואת האחריות למתחם. גדוד 890 התארגן לתנועה ועם אור ראשון נע דרומה לאבר־רודס, שם היה צריך לאסוף ולצרף אליו את פלוגה ד, שנמצאה במרחב מאז ערב המלחמה.

פלוגה ד באבר־רודס

פלוגה ד עזבה את הגדוד ביום ששי, 5 באוקטובר, אחר הצהריים והגיעה בשבת בבוקר לשארם א־שייח'. בשעה עשר נערך תדריך של מפקד המרחב, שעדיין לא השתמע ממנו כי מלחמה עומדת לפרוץ. מחלקה אחת, בפיקודו של זרחין, נשלחה לא־טור ושתי מחלקות בפיקוד מפקד הפלוגה, מנו בנישו, יצאו לאבר־רודס. בהגיעם לשם, קצת אחרי השעה שתיים, שמעו מקצין במקום שמפציצים את שארם א־שייח'. עדיין, מספר מפקד המחלקה, קלמנוביץ, "אף אחד לא האמין שיש מלחמה".

לפנות ערב יצאו המפקדים לסיור ובלילה היה על הפלוגה להניח מארבים לעבר קו החוף נגד מסוקים ונגד נחיתות מהים. מנו יצא עם

מחלקה אחת על שלושה זחל"מים מאבו־רודס צפונה וקלמנוביץ עם מחלקתו יצאו דרומה לכיוון חוות הנפט. התנועה החלה בסביבות השעה 8 בערב ובמחצית הדרך הבחין קלמנוביץ שמיכלי הנפט בוערים. תחילה חשב שמדובר בחבלה קרקעית. הוא המשיך לנוע לעבר המיכלים, מצא בקרבתם שני טנקים שהסתובבו בשטח בלי לדעת מה קורה. בהמשך הלילה ליווה קלמנוביץ את עובדי המקום שניסו לסגור את ברזי הנפט ולעצור את התפשטות הדליקה. הוא לא זיהה מצרים, ורק בבוקר התברר שהיתה זאת הפצצה מן האוויר. מצפון לאבו־רודס לא זיהה מנו במהלך הלילה דבר. בבוקר, הוא חזר לכיוון אבו־רודס לחבור אל קלמנוביץ. בדרך נתקל במסוק מצרי, שהופל ממזרח לכביש החוף של מפרץ סואץ ובו הרוגים ופצועים. מחקירת הטייסים הפצועים התברר כי באזור נחתו כוחות נוספים של קומנדו מצרי והם מסתתרים בוואדיות. מנו אסף את הפלוגה ואמר להם: "יש כאן כוחות של קומנדו, ומעכשיו אנחנו מתחילים לרדוף אותם". כך החלה פרשת המרדפים של פלוגה ד אחרי הקומנדו המצרי, שנמשכה יותר משבוע, עד שהפלוגה הצטרפה אל הגדוד. במהלך יום ראשון, 7 באוקטובר, ערכה הפלוגה סריקות בקרבת אבו־רודס בלי שגילתה דבר. בערב, לאחר שהתברר אזור המסתור של המצרים מחקירת השבויים שנתפסו בבוקר, תכנן מנו את הפעולה למחרת: לנחות ממסוקים בנקודות הגבוהות בשטח, לצפות עליו ולאתר את המצרים המתחבאים וליצור עמם מגע. ביום שני, 8 באוקטובר, בבוקר, יצא מנו עם צוות אחד במסוק לעבר ואדי דאב, כ־15 קילומטרים מצפון־מזרח לאבו־רודס, וקלמנוביץ נע לאותו אזור בזחל"ם.

מנו יצר מגע עם המצרים מן האוויר עוד לפני שקלמנוביץ הגיע לאזור, והחל את המרדף הראשון מתוך כעשרה שניהלה פלוגה ד. בכל המרדפים האלה היתה הפלוגה בנחיתות מספרית, אף־על־פי־

כן היא הצליחה להרוג ולשבות כ־350 חיילי קומנדו מצרים, לרבות המג"ד שלהם וסגנו. השיטה בכל המרדפים היתה דומה לזו שנגקטה באותו יום שני, ומתאר אותה קלמנוביץ:

המצרים התחפרו והתחבאו בוואדי עמוק. מנו [...] היה חג מעליהם באוויר ומזהה אותם או את סימני הלוואי שהשאירו. היינו נוחתים מעליהם, סוגרים את הרכסים מסביב, מגלגלים לווואדי רימונים ויורים לתוכו ררנ"טים, בזוקות ו־אר־פי־ג'י. ובאיזשהו שלב הם היו נכנעים ועולים למעלה. במרדף של יום שני עלינו על חפ"ק גדודי. בסך הכול היו שם כשמונים איש, שמהם שבינו ארבעים בבוקר ועוד כארבעים באותו יום אחרי הצהריים.

בהמשך השבוע הגיעה לאבו־רודס גם מחלקתו של זרחין, שנשלחה תחילה לא־טור, והצטרפה למרדפים. במהלך שבוע המרדפים ספגה פלוגה ד שתי מכות קשות. בשובם מן המרדף ביום רביעי, 10 באוקטובר, לפנות ערב, הופצצה אבו־רודס על ידי מפציץ טופולב מצרי יחיד. מכל המבנים הרבים שהיו באבו־רודס, מצאו הפצצות דווקא את אלה שהתאכסנה בהם הפלוגה בין מרדף אחד למשנהו. שניים משלושת הבתים ספגו פגיעות ישירות. באחד מהם נהרגו שבעה חיילים ובשני נהרג חייל נוסף – האחרים ניצלו בנס. כעבור שלושה ימים, במרדף שהתנהל בשבת אחר הצהריים, נהרג מפקד הפלוגה, מנו בנישו.

המרדף החל כאשר מנו זיהה מתצפית מעל ואדי ע'ראנדל שלושה חיילים מצרים שעזבו את הכוח שלהם כדי לחפש מים. הוא וזרחין ירדו עם שני מסוקים, שבו את שלושת המצרים והחלו לחקור אותם. אחד השבויים הצביע על המקום בו הסתתר שאר

הכוח המצרי, ושני צוותי מרדף – של מנו ושל קלמנוביץ – נעו לאזור ההסתתרות בעוד זרחין נשאר עם השבויים. עד כה לא היו לפלוגה אבדות במרדפים והלוחמים היו חדורי ביטחון עצמי. מנו החל לרדת עם צוותו לכיוון הוואדי בו הסתתרו המצרים, ואחד מהם התרומם, ירה פצצת אר־פי־ג'י ופגע בו. הצוות של זרחין הגיע למקום ויחד עם קלמנוביץ וצוותו השלימו את המרדף, הרגו תשעה מצרים ושבּו עוד עשרים.

עד מהרה הגיעה השמועה על נפילתו של מנו אל המתחם באבו־זנימה, שאינה רחוקה מאבו־רודס, אך היא לא הופצה בגדוד כל עוד היתה בגדר שמועה. מאוחר יותר הגיע גדי, סגן מפקד הפלוגה, וסיפר שמנו נהרג. המג"ד איציק הורה לחיליק ביימן, קב"ן [קצין בריאות הנפש] החטיבה, שהצטרף לגדוד ביום הראשון למלחמה, לצאת לאבו־רודס ולחזק את חיילי פלוגה ד לאחר שתי המכות שספגו. חיליק יצא ונשאר עם הפלוגה עד שהצטרפה לגדוד ב־16 באוקטובר בבוקר. איתי מיכאלי, שכיהן בעבר כמפקד פלוגה בגדוד והשתחרר, התייצב ביום פרוץ המלחמה והצטרף למחלקת הקצינים המסופחים. מיכאלי מונה למפקד פלוגה ד ויצא לאבו־רודס ליטול את הפיקוד על הפלוגה.